

KAPellen en KRuisen

nummer 57 december 2012

Kruisen en kapellen in Baarlo

Zoals veel Limburgse dorpen is Baarlo gezegend met diverse wegkruisen en kapellen. Ze horen bij de aankleding van het landschap en zijn stille getuigen van de vreugde en zorgen van onze voorouders.

Zomaar een voorbeeld. Het wegkruis aan de Schafelt werd rond 1850 opgericht als dank bij de beëindiging van een ontginning. Theodoor Nijssen had een stuk woeste heidegrond ontgonnen om er als agrariër de kost te verdienen. Zijn achterkleinzoon Henk beheert dit wegkruis nu nog steeds. Niet zover van dit kruis staat een Mariakapelletje dat ook al enkele generaties door dezelfde familie wordt onderhouden, nu door Mientje Dirx – Smits. Weer een monumentje met een lange geschiedenis. De afbraak van de oude parochiekerk in 1879 had ermee te maken. Oude bouwmaterialen en altaarornamenten van de kerk werden gebruikt om dit kapelletje te bouwen. Helaas zonder een deugdelijke fundering. Dank zij donaties en mankracht kan die nu ter hand worden genomen.

Historische Werkgroep de Borch

Omdat stichtingen en particulieren eigenaren niet alles kunnen uitvoeren en bekostigen zijn er instanties, die zich inzetten voor het behoud. Zo ook in Baarlo.

Dankzij een aantal actieve leden van Historische Werkgroep de Borch is in de afgelopen twee jaar veel werk verzet, met plezier en met een mooi resultaat. Het kapelletje in de Vergelt ligt er weer keurig bij te midden van mooie beplanting, een herstelde sokkel en bekroond met wereldbol en kruis en met verlichting. Diverse kruisen hadden een lik verf of ander onderhoud nodig.

De redders in nood bij de Annakapel: Jo Dings, Jacq Gerards, Harie Görtz, Hay Houben, Wiel van Lier, Herm Mertens en Ben Peeters.

Annakapel

In de kern van het dorp wordt thans de Annakapel uit 1674 onder handen genomen. Door inwerking van vocht was het stucwerk slecht. Het overstekende leiendak werd aangepast en het stucwerk afgekappt zodat de muren opnieuw bezet kunnen worden en het heiligenhuisje onder de monumentale lindebomen weer voor jaren een sfeervol exterieur en interieur heeft. Moeder Anna kan binnenkort met trots weer haar plaats innemen. Voor onderhoud van het Antonius kapelletje zie het artikel elders in dit blad. Fijn dat er mensen zijn die zich, ieder op eigen wijze, willen inzetten voorbehoud van het religieuze erfgoed.

*Namens Historische Werkgroep de Borch,
Harie Görtz*

**Stichting Kruisen en
Kapellen in Limburg**

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475)386 781

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl

Bank
57.62.20.159
IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159
BIC: ABNANL2A

Doel

De stichting, verbonden met het
Bisdom Roermond,
is als overkoepelende organisatie sinds
1954 actief betrokken bij de zorg voor
kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren
en stimuleren van lokale
groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het
gebied van restauratie en
onderhoud, alsmede bij het oprichten
van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen

is een uitgave van de Stichting
Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie
B.H.H. Brader (hoofdredacteur)
W.J.H. Oehlen

Donateurs
minimaal €25,- per jaar

Abonnementen
€12,50 per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**

BISDOM

ROERMOND

Veldboeketje

Kruisen en kapellen hebben in de loop der eeuwen vele schrijvers, dichters en troubadours geïnspireerd. In onze vaste rubriek 'Veldboeketje' ruimen wij een plekje in voor een romanfragment, gedicht, liedtekst, legende of enkele spreuken; geïnspireerd op de ontelbare monumentjes van vroomheid in het Limburgse landschap.

Omdat dit de laatste editie van deze rubriek is, deze keer niet een veldboeketje maar twee bijdragen: een gedicht van de hand van Jac. Schreurs (uit de bundel 'Zwerfstenen van jaren') en een van Pierre Kemp (uit de bundel 'Fugitieven en constanten').

Wiel Oehlen

Stemming van berouw

*Er was nog geen tijd en geen uur,
En de hemel nog onbeschreven;
Een kleine hand van vuur
Heeft zich aan de hemel begeven
En hem, figuur na figuur,
Vol heilige tekens geschreven:
Een lied van licht en azuur
Door Engelen aangeheven –
En de Liefde, die een kind is gebleven,
Werkt voort aan haar partituur.*

Jac. Schreurs

*'t Is avond en God is groen
want Hij spreekt vanuit de bomen.
Hij heeft voor mij weer iets te doen
en nu mag ik ook weer komen.
Ik kijk in de toppen en staande kniel
ik met mijn werkloze ziel.*

Pierre Kemp

Foto: Jan Jansen (Nuth)

St. Joost telt vier kerkgebouwen binnen een straal van honderd meter

De kapel van de H. Theresia van Lisieux in St. Joost

De Theresiakapel ligt niet ver van de autowegen A2 en A 73, die bij het knooppunt Het Vonderen samenkomen. Toch is van het verkeerslawaaï op die autowegen bij het kapelletje in St. Joost niets te merken. Het bouwwerkje ligt in een parkje in een rustige, naoorlogse nieuwbouwwijk, die gebouwd werd, nadat de buurtschap aan het einde van de oorlog nagenoeg geheel verwoest was.

St. Joost

Lang geleden, in de 13^e eeuw stond hier een klooster van de Caulieten, een benedictijnerorde, die honderd jaar eerder gesticht was in Val des Choux (Valis Caulium), in de omgeving van Dijon. Dit klooster was toegewijd aan de H. Judocus (ook wel gespeld als Jodocus), aan wie het dorp zijn naam dankt.

Theresia van Lisieux

In 1929 laat Jean Albert Octave Baron Barbou de Roosteren uit dankbaarheid voor de genezing van zijn echtgenote Zoë Maria Cecile Baronesse de Rosen op zijn landerijen een kapel oprichten.

Blijkbaar zijn zij vereerders van de H. Theresia van Lisieux (1873 – 1897), die in die tijd (in 1923) zalig werd verklaard, waarna haar heiligverklaring reeds twee jaar later volgde.

De oude Theresiakapel uit 1930, in 1945 verbouwd tot rectoraatswoning en in 1958 aan een particulier verkocht.

Zondagsplicht

St. Joost was geen zelfstandige parochie en de bewoners waren voor de zondagsplicht, dopen etc. aangewezen op de parochies van Maasbracht of Peij. Dat was de reden, dat veel inwoners kozen voor de Theresiakapel, die daardoor echter al spoedig te klein werd.

Deze grote toeloop van de bevolking was er de oorzaak van, dat in 1930 – nadat de eerder genoemde baron grond beschikbaar had gesteld - een grotere kapel gebouwd werd, die plaats zou bieden aan zo'n veertig personen. De Theresiakapel was nu overbodig en werd gesloopt.

De nieuwe kapel blijft echter maar een paar jaar in gebruik en wordt in 1945 verbouwd tot rectoraatswoning, waarna het gebouw in 1958 aan een particulier wordt verkocht.

Noodkerk

Reeds in 1933 ontstaan er plannen om tot een echte kerk te komen. Men wil echter voorlopig volstaan met een noodkerk, die later, als de definitieve kerk voltooid is, tot gemeenschapshuis zal dienen. In 1935 wordt deze hulp- of noodkerk in gebruik genomen.

De noodkerk uit 1935, later gemeenschapshuis Het Trefpunt

Parochiekerk H. Judocus

Na de oorlog wordt in 1959 dan eindelijk de definitieve kerk gebouwd, toegewijd aan de H. Judocus. De kerk wordt op 13 december 1959 door mgr. Moors ingewijd. De noodkerk gaat onder de naam "Het Trefpunt" een nieuw leven als gemeenschapshuis leiden.

Herbouw Theresiakapel

Aan het begin van deze eeuw gaat in St. Joost het Fluit-en tamboerkorps St. Joris ter ziele. Er is nog wat geld in kas en Ton Aben stelt voor met dat geld iets blijvends te doen voor de gemeenschap St. Joost. Er wordt in 2000 een stichting opgericht, die in haar naam de doelstelling verwoordt: *Stichting Heroprichting Theresiakapel St. Joost.*

Op 3 mei 2002 vindt de eerste steenlegging plaats en wel door de kleinzoon en kleindochter van Jean Albert Octave Baron Barbou de Roosteren.

Met behulp van vele vrijwilligers wordt door de stichting een nieuwe kapel gebouwd. De inzegening vindt plaats op 28 september 2002 door pastoor H. van Pey.

In de aan de H. Theresia toegewijde kapel staat haar beeld natuurlijk centraal.

De huidige parochiekerk van de H. Judocus, gebouwd in 1959

De beide gebrandschilderde ramen vertellen iets over de geschiedenis. In het ene raam is Judocus (St. Joost) afgebeeld als pelgrim, met staf, reismantel en pelgrimschoed met schelp.

Het andere raam laat St. Joris zien, de patroonheilige van het korps, dat aan de wieg van de nieuwe kapel stond.

Ben Brader

De in 2002 herbouwde Theresiakapel

Heukelomse kapel in het nieuw

De kapel van Heukelom ligt aan de rand van de kleine buurtschap

Er was veel belangstelling voor de Open Middag

Een kruiswegstatie

In de buurtschap Heukelom, ingeklemd tussen de oude rijksweg en de Maas tussen Afferden en Bergen, staat de Sint-Antoniusabtkapel. Het rijksmonument dateert uit het begin van de zeventiende eeuw en was vroeger groter dan nu. Het koor is in vroeger tijden afgebroken, maar de funderingen ervan tekenen zich 's zomers soms nog in het gras af. De kapel is nu nog bijna tien bij zes meter groot. Een klokkentorentje prijkt op de vernieuwde voorgevel uit 1859. Het beeld van de woestijnvader Antoniusabt stamt uit de stichtingstijd en staat opgesteld in een neogotisch zijaltaartje.

Tand des tijds

Zoals overal gebeurt, knaagde de tand des tijds aan het bedehuis. Reden voor pastoor Jo Janssen van de Sint-Petrusparochie in Bergen om werk te maken van het herstel. Er kwamen nieuwe pannen op het dak, 2.400 bakstenen werden vervangen en de muren werden opnieuw gevoegd. De kosten werden gedragen door de parochie en het rijk. De kapel oogt binnen en buiten fris en kan er weer een hele tijd tegen.

Keuken- en caféstoelen

Het interieur mag verrassend genoemd worden. Als meubilair koos de pastoor voor oude keuken- en caféstoelen, die de dorpingen meebrachten. Hij koos er de mooiste uit, die vervolgens werden opgeknapt en in frisse kleuren werden geschilderd, die passen bij het nieuwe altaar. Zo werd de kapel heel licht van binnen. Het is even wennen, maar de combinatie is geslaagd.

Viltstiften

Dat geldt ook voor de kruiswegstaties. Die zijn schematisch op de muren aangebracht met viltstiften: enkele hoofdzaken per statie met daaronder een korte tekst. "Ik ben pragmatisch", zegt de pastoor; " viltstift laat zich gewoon goed verwerken!"

Er was alle reden het eindresultaat te presenteren. Op de laatste zondag van november waren de kapeldeuren open voor belangstellenden. Die kwamen volop om een kijkje te nemen. Binnenkort komt er een sierlijk hekwerk in het halletje, zodat iedere voorbijganger een blik op het interieur kan werpen.

Koos Swinkels

Sint Antonius-kapelletje in Houtave

Voordat u zich gaat afvragen: “Waar ligt in ‘s hemelsnaam Houtave?”, eerst het volgende.

In het Belgische tijdschrift voor familiegeschiedenis “De Vlaamse Stam”, deed ik vorig jaar - tussen beschrijvingen van kerken en kapellen in en om Brugge - een interessante vondst met de volgende tekst:

*“HOUTAVE : Herderskapelletje
Het kapelletje heden ten dage op de hoek van de Kapellestraat en de Wester-nieuwweg. 341. Antonius van Lier (19e eeuw)”*

Houtave is een polderdorpje in de Belgische provincie West-Vlaanderen en een deelgemeente van Zuienkerke, gelegen tussen Brugge en de kust.

Het Herderskapelletje in Houtave

Antonius van Lier was wat men daar toen noemde een “Duitse schaper”. Hij was afkomstig uit het Midden-Limburgse Nunhem bij Haelen. Als een van de vele schaapherders uit de omstreken van het Leudal, die in de 19e eeuw in het Vlaamse polderland als schaapherder gingen werken.

Omdat ze hun eigen dialect bleven spreken, dacht de plaatselijke bevolking, dat ze Duitsers waren, omdat ze het Limburgs nauwelijks konden verstaan.

Het genoemde kapelletje, toegewijd aan de Heilige Antonius-kluizenaar, werd in 1854 gebouwd door Antonius van Lier uit dankbaarheid voor het feit, dat hij door “een wonderbaarlijke tussenkomst” met zijn kudde schapen ontsnapte aan de aanvallen van een dolle hond.

Er staat een plaquette op de kapel met de tekst:

**DEZE CAPELLE IS GESTICHT
TER EER VAN
DEN H. ANTONIUS EREMYT
DOOR ANTONIUS VAN LIER ANNO 1854
SCHAPERDER**

**GEBOREN TE NUNHEIM,
PROV. LEMBOURG
CANTON RURMONDE.**

**VERNIEUWD EN INGEWIJDT
OP ZON. 12 AUG 1900
HERBOUWD ANNO 1996
DOOR GEMEENTEBESTUUR ZUIENKERKE**

Detail: Sint Antonius

Zo ziet u maar weer, dat onze streekgenoten meer dan anderhalve eeuw geleden - zelfs in het buitenland - al actief waren met het bouwen van kapelletjes.

Jan Coopmans, Belfeld

Bijzondere kruisen in Bernkastel-Kues (aan de Moezel)

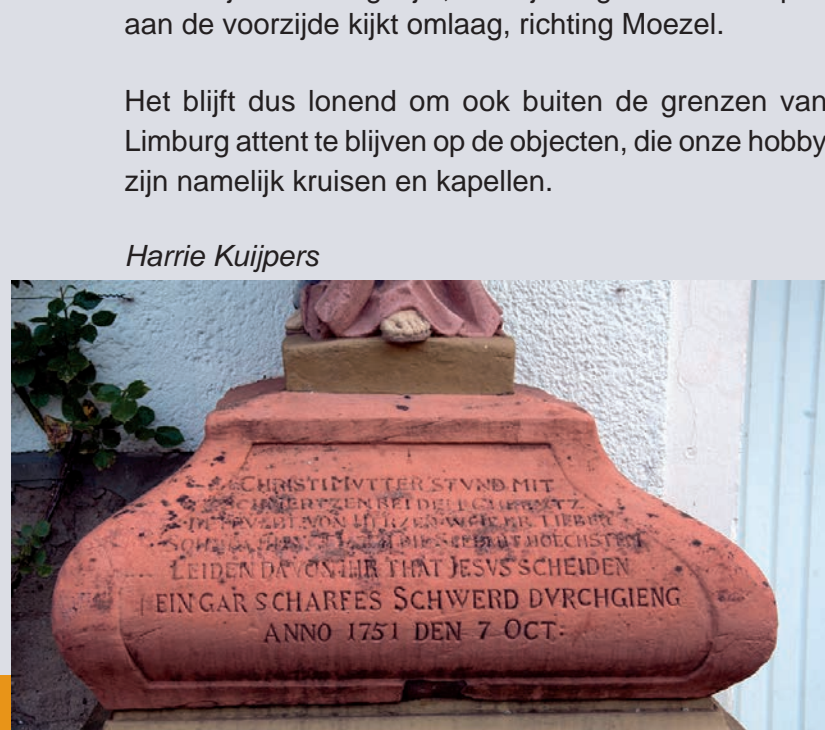
Bernkastel-Kues is een plaats in de Duitse deelstaat Rijnland-Palts, en maakt deel uit van de Landkreis Bernkastel-Wittlich. Het stadje ligt langs de Moezel en telt 6.516 inwoners. Het stadje is een toeristische trekpleister in de Moezelvallei en bestaat uit twee delen: Bernkastel op de rechteroever en Kues op de linkeroever. Beide delen zijn verbonden met een brug over de Moezel. Het deel Bernkastel is een schitterend stadje met veel mooie oude vakwerkpanden, een beetje vergelijkbaar met Monschau en ook zo toeristisch druk.....

Wijnbouw

Er is aan de gebouwen en ook aan de kruisen en kapellen te zien dat er in het verleden veel geld verdiend is met de wijnbouw. In de wijngaarden zijn nogal wat kapelletjes te vinden en in de stad was het eerste kruis, dat ik zag ongeveer 4 meter hoog (foto 1). Let ook op de datum: Anno 1751 den 7 Okt. (foto 2).

Een stukje verder weer een groot kruis, ook weer \pm 4 meter hoog met aan de voet een paar grote beelden van Maria en Johannes (foto 3) en op de voet een bijzondere datum "Anno Domini MDLXXXV" ("In het jaar des Heren 1585") - (foto 4).

Dat is nogal buitengewoon, want hoe is het mogelijk dat deze kruisen door de Franse bezetting tussen 1795 en 1815 (ongeveer) gespaard zijn. Het Ancien Regime verbood alle uiterlijk tekenen van geloof, en heel veel kruisen en kerken zijn in die tijd verloren gegaan, ook in Nederland.

Tweepersoonskruis

Weer een stukje verder in het stadje heb ik het meest bijzondere kruis gezien, dat ik tot nu toe tegen gekomen ben. De eerste foto (foto 5) lijkt niet zo bijzonder. En dan loop je er langs en kijk je heel vreemd op, aan de achterkant hangt nog een corpus! Een tweepersoons kruis als het ware (foto 6). Foto 7 laat het kruis aan de achterkant zien, het kruis is gedateerd 1750.

Natuurlijk ga je eenmaal thuis gekomen eens op onderzoek uit (lang leve het internet) en dan vind je volgende pagina: <http://www.alt-bernkastel.de/doppelkreuz.html> en op deze pagina staat een beschrijving van dit kruis en een foto van het originele kruis (foto 8).

Het kruis, dat er nu staat, is geplaatst in 1953 en is vervaardigd door beeldhouwer August Julius Lebensted. Het originele kruis is in 1940 door een voertuig van de Wehrmacht omver gereden.

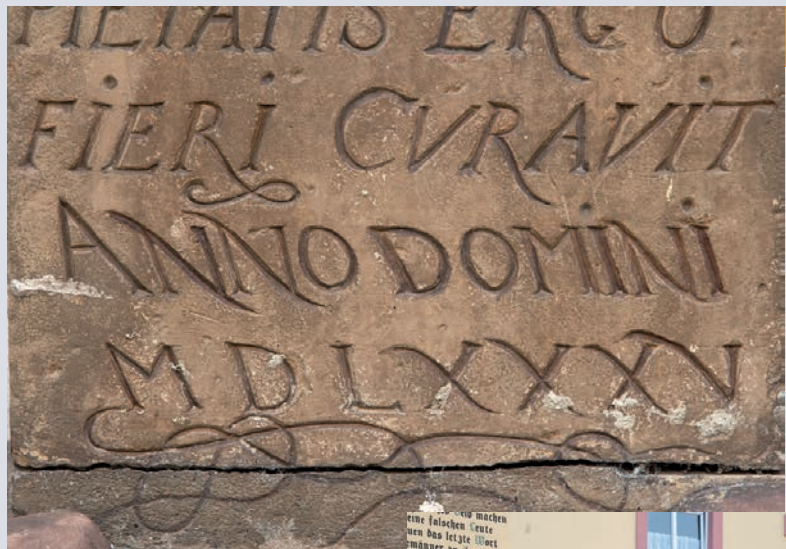
Een bijzonderheid van het kruis is dat de corpus aan de achterzijde omhoog kijkt, de wijnberg in en de corpus aan de voorzijde kijkt omlaag, richting Moezel.

Het blijft dus lonend om ook buiten de grenzen van Limburg attent te blijven op de objecten, die onze hobby zijn namelijk kruisen en kapellen.

Harrie Kuijpers

3

4

5

6

7

8

Nieuw kruis op de Vrouwenheide te Ubachsberg

Het oude, beschadigde kruis

Chris Willems (rechts) en Wiel Erven bezig met de plaatsing van het nieuwe kruis

We schrijven 24 oktober 2012, een zonnige nazomerdag. Wiel Erven, Lei Erven, een broer van Wiel en Chris Willems plaatsen deze dag een nieuw prachtig gietijzeren kruis ter vervanging van het oude gietijzeren kruis, dat door vandalen zwaar beschadigd was.

Chris Willems had via Harrie Kuipers vernomen dat de familie Frankort uit Maastricht een gietijzeren kruis ter beschikking wilde stellen, als dit geplaatst zou kunnen worden in de buurt van Bocholtz-Simpelveld. Aangezien de plaatst op Vrouwenheide op Simpelvelds grondgebied ligt was de familie direct akkoord met deze plek. De eigenaar van het oude kruis, boer Voncken was direct akkoord met het plaatsen van dit nieuwe kruis.

Het kruis heeft tot 2010 dienst gedaan als grafkruis van de familie Frankort - Daubekausen en oma Daubekausen - Loop en stond op het graf van de familie van 1931 tot 2010. Dr. Godfried Egelie omschrijft dit kruis op blz 160 van zijn boek *Gietijzeren Wegkruisen in Limburg*. Hij verteld hier het volgende over:

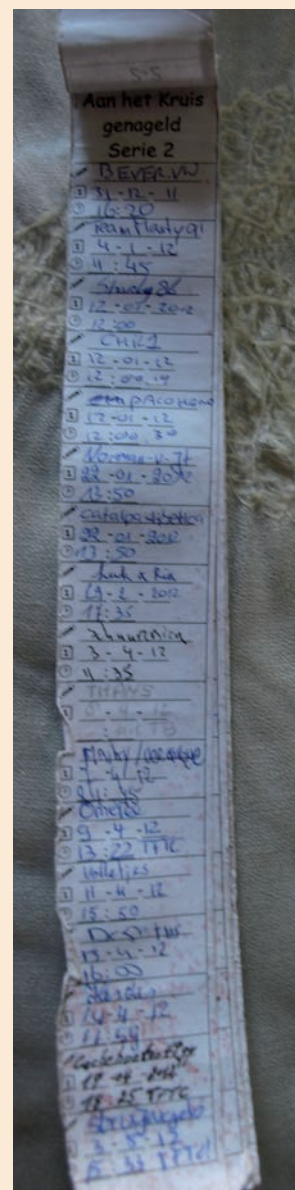
Centrum cirkelvormig met de dooreengeveven kapitalen A. M. In de hoeken elk een meegegoten palmetvormige stralenbundel. Type NL 18207-31201 IIBb1.

Toen wij het kruis plaatsten vonden wij achter het kruis onder kiezelsteentjes een plastic doosje met briefjes erin.

Op deze briefjes stonden vreemde namen en datums. Zie foto. Waar ze voor dienden en wie ze in de grond gestopt heeft is ons onbekend. Misschien dat een van de lezers ons uitsluitsel kan geven.

Zo heeft de Vrouwenheide, op deze prachtige plaatst, weer een mooi kruis terug.

Wiel Erven en Chris Willems

Een van de briefjes, gevonden achter het kruis

Eerste steen Barbarakapel Offenbeek

De bouw van de Barbarakapel in Offenbeek (Reuver) heeft een lange voorgeschiedenis.

Maar nu begint er toch schot in te komen.

Op 8 oktober jl. was op de bouwplaats de geestelijke en wereldlijke overheid aanwezig, vertegenwoordigd door pastoor F. Houwman resp. door burgemeester mevrouw P. Dassen, om gezamenlijk de eerste steen te metselen.

Die eerste steen bestond uit een hardstenen gedenksteen, waarop de gedenkwaardige gebeurtenis van die dag was vastgelegd.

Pastoor Houwman en burgemeester mevrouw Dassen samen aan het werk

Faits divers

Diefstallen in Voerendaal

In de loop van de maand augustus waren in de Zuid-Limburgse gemeente Voerendaal maar liefst drie monumentjes van vroomheid het doelwit van anonieme vandalen.

Uit het kapelletje van Craubeek werden een beeld en een kandelaar ontvreemd, van de Kapelhof in Voerendaal werd het Mariabeeld gestolen en in het gehucht Barrier werd een kruisbeeld onderhanden genomen, waarbij het crucifix werd meegenomen.

Van de gestolen attributen en de daders ontbreekt elk spoor.

Gedachteniskapel mijnwerkers

Op 8 december zegende Monseigneur Frans Wiertz op het terrein van de voormalige Staatsmijn Wilhelmina een kapel in, ter nagedachtenis aan de mijnwerkers die in de Limburgse mijnen het leven hebben gelaten. In en rond de kapel staan de namen vermeld van 1.450 mijnwerkers die in de periode van 1850 tot 1974 dodelijk zijn verongelukt. Op zondag 9 september jl. werd het tienjarig bestaan van de kapel op gepaste wijze gevierd. Aan het programma verleenden onder andere gedeputeerde Patrick van de Broeck, het schalmeienkorps Glück Auf en de zangers Paul van Loo en Henk Stijver hun medewerking. Na afloop van de viering vond in het nabij gelegen voormalige OVS-gebouw een informele nazit plaats.

Burendag om en nabij de Sint Antoniuskapel in Baarlo

Op 23 september (Nationale Burendag) is er door de buurtvereniging "de Meulenberg" een burendag georganiseerd voor alle buurtbewoners. Dit onder het thema "naoberschap". Deze werd gehouden op de Molenberg om en nabij de kapel van Sint Antonius.

Staande voor de Antoniuskapel spreekt buurtvoorzitter Hans van Roy de aanwezigen toe.

's Morgens om 10.00 uur werd het startsein gegeven, de straat extra schoongemaakt, versierd en ingericht met gezellige zitjes en ook de kapel kreeg een schoonmaakbeurt. De straat veranderde in korte tijd in een gezellige marktstraat. Diverse buurtbewoners hadden hun eigen marktkraampjes in orde gemaakt, om zodoende hun beroep of hobby aan de medebuurtenbewoners te tonen door middel van workshops, welke op 13.00 uur start gingen.

Workshops

Bij de workshops werden onder andere gepresenteerd: bakker, edelsmid, bloemschikken, voetverzorging, massage, glas in lood, boetseren. Nadat alles gereed was gemaakt voor de workshops en feestvieren werd er eerst samen gezellig gebruncht.

Kruis in glas-in-lood

Hierna werd door wethouder Geert Segers van de gemeente Peel en Maas en de buurtvoorzitter Hans van Roy de burendag geopend. De openingshandeling gebeurde doordat Geert Segers een kruis, vervaardigd in glas-en-lood, overhandigde aan Jack Wilmer bestuurslid van Stichting Kruisen en Kapellen Maasbree-Baarlo, hij is tevens de maker van het glas in lood kruis. Het kruis zal een plaats krijgen in de Sint Antoniuskapel op de Molenberg in Baarlo.

Uitstraling

Momenteel wordt de kapel opgeknapt, behandeld tegen vochtinwerking, de binnenmuren worden opnieuw gestuukt en de ramen en deuren opgeschilderd. Dit gebeurt met

de toegekende Europese subsidiegelden. Binnenkort zal de Sint Antoniuskapel weer een mooie uitstraling geven op de Molenberg en mogen wij hopen, dat de deur van de kapel in de toekomst vaker opengesteld wordt voor buurtbewoners en passanten, waarbij het opsteken van een kaarsje, voor reizigers, verliefden en zieken weer mogelijk is. Met veel plezier is de Burendag onder naoberschap afgesloten rondom de kapel.

Namens Stichting Kruisen en Kapellen Maasbree Baarlo
Jack Wilmer

Wethouder Geert Segers overhandigt - onder het toezien van de buurtvoorzitter - het glas-in-lood kruis aan Jack Wilmer.

De **Orde van Sint-Antonius** is een middeleeuwse ridderorde of lekenbroederschap, die 1095 in de Dauphiné (Zuid-Frankrijk) werd gesticht.

Sint-Antonius Abt (rond 250-356?) was een kluisenaar in de Egyptische woestijn. Hij is de grondlegger van het kloosterleven en was ook de patroon van de lijdens aan huidziekten. De in 1095 ingestelde kloosterorde van de antonieters legde zich toe op het verplegen van de slachtoffers en ook het verplegen van de pestlijders zag zij als haar opgave. Om de monniken in staat te stellen hun ziekenhuizen te onderhouden mochten zij varkens in de straten van de steden laten loslopen. Deze werden gebrandmerkt met het Tau of Sint-Antoniuskruis.

Sint-Antonius raakte daarom bekend als "Sint-Antonius-van-het-Varken" en wordt afgebeeld met een varken aan zijn voeten. Hij draagt ook vaak een bel in de hand: slachtoffers van besmettelijke ziekten zoals de lepra moesten namelijk voortdurend met een bel klingelen om hun medemensen te waarschuwen voor hun aanwezigheid.

Restauratie wegkruis Oud Valkenburg

Het door de werkgroep opgeknapte kruis

De werkgroep 'Onderhoud kleine monumenten' van Heemkundevereniging Schin op Geul heeft onlangs het wegkruis bij de kerk in Oud-Valkenburg gerestaureerd. Toen ons een verzoek hiervoor bereikte van de gemeente Valkenburg aan de Geul, hoefden we daarover niet lang na te denken. Immers, de instandhouding van kleine monumenten staat hoog in het vaandel van onze vereniging. Als voorbeelden hiervan kunnen worden genoemd de restauratie van de wegwijzer op het Kerkplein, het wegkruis bij de kapel in Schoonbron en de waterput bij Hotel de Vinkenberg, de verplaatsing van de monumentale grafstenen op het kerkhof en niet te vergeten de herbouw van de bakoven nabij het huis van Marlike Kocken aan het Kerkewegje.

Het wegkruis in Oud Valkenburg, ooit geplaatst door de familie Wimmers, bleek toe aan een grondige opknaptbeurt. Twee leden van de werkgroep - Hub van Weersch en Lambert Straaten - hebben het karwei ter hand genomen en het wegkruis op vakkundige wijze in oude luister hersteld; daarbij werden zij ondersteund door Sjef Swillens die het verwerk voor zijn rekening nam. Het resultaat mag gezien worden, hetgeen blijkt uit de bijgevoegd foto.

Onze vereniging zal het onderhoud voor haar rekening nemen, zodat het kruis ook in prima staat blijft. De gemeente op haar beurt heeft toegezegd nog zorg te dragen voor het plaatsen van een laag hekwerk rondom, alsmede voor jaarlijkse verfraaiing middels beplanting.

*Fons Weusten,
voorzitter Heemkundevereniging
Schin op Geul*

Mariabeeld terug in kerkhofkapel in Wessem

Toen in 1965 in Wessem het nieuwe kerkhof gereed kwam, werd tevens voor de ingang een kapel ter ere van Onze Lieve Vrouw van Wessem opgericht. Deze Mariakapel werd gebouwd omdat vanwege de aanleg van het van Horneplein daar een kapel moest verdwijnen. Op het van Horneplein was de kapel gebouwd, nadat volgens een legende tijdens de Franse revolutie een Mariabeeldje in de gracht zou zijn geworpen. Door de stroming was de verwachting dat het beeldje af zou drijven naar de Maas.

Wonder

Echter een wonder geschiedde. In plaats van af te drijven stroomde het beeldje stroomopwaarts richting het centrum van Wessem. Voor de inwoners van Wessem was dit een teken dat het beeldje hier vereerd moest worden. Op de betreffende locatie werd toen een kapel gebouwd. Toen deze kapel moest worden gesloopt verhuisde het beeldje naar de parochiekerk en heeft daar een ereplaats gevonden naast het priesterkoor. Een replica van het beeldje kreeg een plaats in de nieuwe Mariakapel aan het kerkhof.

In 2011 werd van gemeentewege het hekwerk alsook de Mariakapel aan het kerkhof gerenoveerd.

Mariabeeld

Inmiddels was het Mariabeeldje verdwenen. Joep Gielen plaatselijk bekend als *de Sjmeed* en stadsgids benaderde de Stichting Kruisen en Kapellen met het uitdrukkelijke verzoek om er voor te zorgen dat het kapelletje weer zijn eigen Maria beeld terug zou krijgen.

Dit bleek gemakkelijker gezegd dan gedaan. Maar zoals zo vaak was de oplossing heel eenvoudig. Het restauratieatelier van Westrom in Roermond bood aan om een replica te maken.

Inmiddels is deze replica weer teruggeplaatst op de sokkel in de kapel.

Mw. Petra Verhaag heeft zich bereid verklaard om de kapel te gaan beheren.

Geïnteresseerden die graag ook in het bezit wensen te komen van een replica van dit beeldje kunnen contact opnemen met de heer Joep Gielen, Schoolstraat 34 in Wessem.

Lei Peeters

De kerkhofkapel

De replica van het wonderbare beeldje

Herregodsbeuk te Eperheide - Epen

Begin 1800 werd er in het Bovenste bos op Eperheide bij Epen een beuk geplant, door wie is niet bekend. De beuk groeide in korte tijd tot een flinke boom. Omstreeks 1825 plaatste iemand een houten kruis tegen de boom. Doordat de boom flink doorgroeide, groeide het kruis in de loop der jaren in de boom vast.

Vanaf 1825 tot 1850 trok de jaarlijkse processie vanuit Epen naar Herregodsbeuk, zoals deze boom in de volksmond werd genoemd, te Eperheide.

Onafhankelijkheid

Toen België in 1834 zelfstandig werd en los kwam van Nederland werd Gieveld, dit is een gehucht tussen Eperheide en Teuven, Belgisch grondgebied en kwam Herregodsbeuk dus op Belgisch grondgebied te staan. Of de processie vanuit Epen toen nog naar Herregodsbeuk trok, is jammer genoeg niet bekend. De beuk werd groter en dikker en vormde een bezienswaardigheid in de omgeving. Volgens Piet Lardinios zaliger uit Eperheide had de beuk begin van de twintigste eeuw een omvang, dat er zes tot zeven personen met gespreide armen nodig waren, om hem te omarmen. Hij was zo groot gegroeid dat men midden door de stam kon lopen.

Vandalen

Totdat in 1935 tot ontsteltenis van vele Epenaren en andere vereerders van Herregodsbeuk, de boom en het kruis grotendeels door vuur en vlammen verwoest werd. Vandalen hadden weer toegeslagen. De Epenaren lieten het er niet bij zitten en plaatsten een nieuw kruis ter vervanging van het ingegroeide kruis in de verbrande beuk of wat daar nog van de stam over was. Het kruis werd geplaatst tegenover de plek waar eens Herregodsbeuk stond.

Het werd vervangen door een houten kruis. Zoals het altijd gaat, verweerde ook dit kruis door slecht onderhoud in de loop der jaren.

Later plaatsten Twen Mordant en Piet Lardinios een gietijzeren kruis nadat het houten door de jaren heen versleten was. Ook het gietijzeren kruis werd weer vernield. Het werd van de sokkel afgebroken en vernield. Het werd daarna vervangen door een nieuw houten kruis.

Nieuw houten kruis

In het najaar van 2009 vervaardigde André Janssen uit Epen een prachtig houten kruis in vliegerkap model en plaatste het op de plek waar eens Herregodsbeuk had gestaan namelijk tussen de grenspalen 14 en 15 in het Bovenste Bos te Epen.

Het is een prachtig initiatief van deze Epenaar die op eigen kosten toch weer gezorgd heeft, dat een eeuwenoude traditie in ere is hersteld en het Bovenste Bos weer van een kruisbeeld is voorzien.

Chris Willems, Ubachsberg

Het oude gietijzeren kruis

Het nieuwe houten kruis

Herdenkingskruis aan de Patersweg te Belfeld

Aan de zuidkant van de Patersweg, op ongeveer 100 meter vanaf de Rijksweg Zuid, en een vijftal meters van de wegrand, staat enigszins verscholen tussen bomen en struikgewas, een hardstenen kruis zonder kruisbeeld.

Het is geplaatst op een zuilvormig voetstuk en het totaal is ongeveer 3 meter hoog.

Het materiaal is deels afkomstig van de - door artilleriebeschietingen in de Tweede Wereldoorlog totaal verwoeste - oude Belfeldse St. Urbanuskerk aan de Maas.

Het werd gemaakt door de Fa. August Latiers en Zn. te Steijl.

Dit was het eerste Oorlogsmonument in Belfeld en het werd onthuld op 5 mei 1946.

In het voetstuk staat de tekst gebeiteld :

**“TOT BLIJVENDE
NAGEDACHTENIS AAN HEN
DIE HIER HUN LEVEN
GAVEN VOOR KONINGIN
EN VADERLAND
EN AAN ALLE
BELFELDSCHESLACHTOFFERS
VAN DEN OORLOG 1940-'45”**

**“HEER, GEEF HUNNE ZIELEN
DE EEUWIGE RUST”**

De aanleiding voor de plaatsing van dit kruis was het feit, dat in deze omgeving op 30 augustus 1944 en op 7 oktober 1944 vier verzetsmensen uit Reuver door o.a. leden van de Duitse 'Sicherheitsdienst' zonder enige vorm van proces werden doodgeschoten.

Het waren allemaal leden van de Landelijke Knok Ploegen (L.K.P.), een zelfstandige nevenorganisatie van

de Landelijke Organisatie voor hulp aan onderduikers (L.O.)

De L.K.P. en de L.O., werden landelijk in augustus/ september 1943 opgericht.

De K.P. Reuver belastte zich met de hulp aan diverse ontsnapte krijgsgevangenen en piloten, door deze 's nachts bij de Schelkensbeek over de Maas te zetten naar de reeds bevrijde westzijde.

Zij zocht ook onderduik-adressen voor de L.O. Een zwarthandelaar werd zijn woekerwinst ontnomen. De groep ontvreemde -met medeweten van- enkele partijen koolzaad bij een molenaar in Beesel en de Boerenbond in Velden, waaruit olie werd geperst voor de onderduikers en verzorgde ook andere voeding voor hen. Daarnaast werd een overval gepleegd op een zuivelfabriek in Broekhuizen waar de buit een grote hoeveelheid voedsel-distributiebonnen was, ten behoeve van de onderduikers.

Ook werden enkele zeer gevaarlijke personen uit de buurt van Hulsberg 'omgelegd', die de verzetsorganisatie aldaar, door hun verraad in gevaar hadden gebracht. Op de Patersweg, ten oosten van de spoorlijn, vlakbij de woning van de familie Janssen, werd gebruik gemaakt van een half ondergrondse schuilkelder als hoofdkwartier. Deze deed in het begin ook dienst als opvang van gevluchte piloten.

De vier verzetsmensen, die in 1944 werden geëxecuteerd, waren:

M. PEREIRA

Marinus (Rinus) Johannes Pereira,

hij was C.V. monteur en hier ondergedoken. Geboren op 27 september 1918 te 's-Gravenhage.

Rinus werd op 30 augustus 1944 's avonds, door leden van de 'Sicherheidsdienst' doodgeschoten, nabij de spoorlijn aan de Patersweg, hij was bijna 26 jaar oud.

B. P. L. VERSTAPPEN

Bernardus (Ben) Petrus Lambertus Verstappen,

van beroep koopman. Geboren op 23 april 1914 te Reuver (Beesel). Gehuwd met Catharina Frederika Maria Wassen.

Ben was een van de eerste leden van de K.P. te Reuver in het voorjaar van 1944.

Hij kwam op 30 augustus 1944, 's middags om bij een vuurgevecht met leden van de 'Arbeits Kontroll Dienst', nabij de spoorlijn aan de Patersweg, hij was 30 jaar oud

A. H. UMMELS

Antonius Hubertus (Hubert) Ummels,

hij was Opperwachtmr. der Marechaussee.

Geboren op 15 juli 1894 te Amby bij Maastricht.

Gehuwd met Paula Johanna Mechtildis Immand. Hubert werd op de avond van 30 augustus 1944 door leden van de 'Sicherheidsdienst' doodgeschoten, nabij de spoorlijn aan de Patersweg, hij was 50 jaar oud.

H. W. H. GOMMANS

Hendrikus (Henk) Wilhelmus Gommans,

van beroep tuinier.

Geboren op 7 juli 1921 te Reuver (Beesel).

Hij was leider van de Jonge Wacht (Kath. Jeugdbeweging) en hoofd van de onderduikorganisatie te Reuver, daarnaast verspreide hij ook nog verzetsblaadjes.

Henk werd aangehouden door de 'Feldpolizei' op 7 oktober 1944 en op dezelfde avond doodgeschoten nabij de spoorlijn aan de Patersweg, hij was 23 jaar oud.

Ben Verstappen en Henk Gommans waren neven van elkaar.

In september 1945 vond na een plechtigheid op het Reuverse Raadhuisplein, de herbegraving plaats op het kerkhof te Reuver.

Na de oorlog werden zij postuum onderscheiden, ook door de geallieerden.

In de Reuverse wijk Offenbeek zijn straten vernoemd naar deze verzetsstrijders.

Elk jaar bij de Dodenherdenking op 4 mei, wordt na de herdenking bij het oorlogsmonument aan de Irenelaan in Belfeld, ook hier een korte plechtigheid gehouden en een krans gelegd, waarbij door een trompetter de 'Last Post' wordt geblazen.

Het onderhoud van het kruis en het erbij liggende plantsoentje wordt trouw uitgevoerd door leden van het Jeugd Rode Kruis uit Belfeld.

*Jan Coopmans,
Belfeld*

De Mariakapel bij Huize Oyen in Baarlo/Kessel

De kasteelboerderij Huize Oyen

Huize Oyen is een landgoed op de grens van Kessel en Baarlo.

In de archieven van 1477 komen we de naam van het huis tegen als bezit van de familie Godert van Kessel, genaamd Roffaert. Hij is in bezit van Huize Oyen in 1477 op het moment, dat hij trouwt met Catharine Vinck. In 1696 wordt het landgoed via erfrecht eigendom van Johan Godefridus van Kessel en in 1617 komt het in de familie van Merwijck, heer van Kessel. Via vele erfrechtelijke gebeurtenissen en ook een aantal verkopen kwam het in 1931 in handen van een Duitse Paul Freiherr Weichs zu Borlinghausen.

Alle Duitse bezittingen werden na de 2 e Wereldoorlog in bezit genomen door de Nederlandse Staat, zo ook dit huis en kapel.

Het huis en de kapel is in 1950 in bezit gekomen van de familie Meerts, die het kocht van de Domeinen en die er nu woont.

Mariakapel

Aan het begin van de oprijlaan, aan de linkerkant staat een kapel, die we kunnen dateren rond 1740.

De kapel is opgedragen aan Maria. Momenteel staat er een beeld van Maria van Lourdes in, omdat het vorige Mariabeeld (gips) bij een inbraak is vernield.

Of deze kapel altijd een Mariakapel is geweest, is moeilijk te traceren. We weten wel, dat in de kapel gebeden werd voor een gezonde veestapel. Men twijfelt, of er misschien ook een St. Barbara-verering is geweest.

In 1727 werd van eigenaar op het landgoed gewisseld door erfrecht en werd de jonge Anton Adriaen Michiel van Merwijck als zevenjarige de beheerder van de Oyense goederen. Hij koos later een loopbaan als geestelijke en trad in 1740 in als kannunik bij de St. Servaeskerk te Maastricht.

Veeziekte

In 1740 is er een grote veeziekte geweest die de hele veestapel in Baarlo heeft getroffen. De enige die deze ziekte overleefde was een hond. De kapel stamt uit dezelfde periode. Ook staat de kapel bij de oever van de Maas, wat zou kunnen duiden op een oversteekplaats naar Belfeld. Het zou dan op een plaats duiden waar tol werd geheven. Of de kapel ten gevolge van deze feiten gebouwd is, is een open vraag.

De kapel die jammer genoeg bijna nooit open is zal hopelijk dit jaar in verband met optrekkend vocht nog een kleine restauratie ondergaan.

Misschien zal het in de toekomst lukken om de kapel op een hoger grondpeil te plaatsen.

Maar dit is momenteel financieel niet haalbaar.

E. en M. Meerts

De Mariakapel nabij het vroegere voetveer over de Maas

Kapel van de H. Familie - Thorn